

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU TEIKIANT PASLAUGAS AB „EGLĖS“ SANATORIJOJE TYRIMO

2017 m. birželio 8 d. Nr. (17)SN-81)SP-57

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba (toliau – Tarnyba) 2016 m. balandžio 7 d. gavo pareiškėjos R. Š., turinčios judėjimo negalią (toliau – pareiškėja), skundą dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu teikiant paslaugas AB „Eglės“ sanatorijoje (Eglės g. 1, Druskininkai) (toliau – sanatorija). Skunde nurodoma, jog 2017 m. kovo 11 d. apie 19 val. pareiškėja, turėdama gydytojo leidimą lankytis baseine, nuvyko į sanatorijos baseino ir pirčių kompleksą. Sanatorijos darbuotojai pareiškėjai nurodė, jog į sanatorijos baseino ir pirčių kompleksą ji nebus įleista, kadangi atvyko be lydinčio asmens, sanatorijos dušų įranga ir patalpos nėra pritaikytos asmenų su judėjimo negalia poreikiams. Skunde nurodoma, jog sanatorijos darbuotojai informavo, jog sanatorijoje nėra darbuotojo, atsakingo už paslaugų teikimą asmenims su negalia. Pareiškėja papildomai pateikė savo 2017 m. kovo 31 d. kreipimosi į sanatorijos administraciją bei 2017 m. kovo 20 d. atsakymo į jį kopijas.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė A. Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 str. 2 d., 2017 m. gegužės 2 d. raštu Nr. (17)SN-81)S-270 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į sanatorijos administraciją, prašydama informuoti, ar 2017 m. kovo 11 d. apie 19 val. asmeniui (-ims) su judėjimo negalia buvo atsisakyta teikti paslaugas sanatorijos baseino ir pirčių komplekse. Jei taip, paprašyta nurodyti to priežastis; ar sanatorijoje teikiamos paslaugos asmenims su negalia. Jei taip, ar šios paslaugos yra teikiamos vienodomis sąlygomis (nėra taikomi papildomi reikalavimai ar apribojimai); ar sanatorijos patalpos, aplinka ir įranga yra pritaikytos paslaugų gavėjų, turinčių judėjimo negalią, poreikiams. Jei ne, ar sanatorijoje yra atsakingas darbuotojas, padedantis asmenims su judėjimo negalia naudotis sanatorijoje teikiamomis paslaugomis. Taip pat paprašyta pateikti kitą su tyrimo esme susijusią reikšmingą informaciją ir įrodymus.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Sanatorijos generalinis direktorius 2017 m. gegužės 5 d. raštu Nr. 1-5-0455 „Dėl informacijos pateikimo“ (toliau – generalinio direktoriaus raštas) patvirtino, jog pareiškėja, turinti judėjimo negalią, į sanatorijos gydyklos baseinų ir pirčių komplekso patalpas nebuvo įleista. Pareiškėja buvo informuota, kad bus įleista į baseinų ir pirčių komplekso zoną, jei bus su lydinčiu asmeniu.

Pasak generalinio direktoriaus, sanatorija yra gydymo (reabilitacijos) paslaugas teikianti ir sveikatos priežiūros licenciją turinti įstaiga, todėl, be abejo, paslaugos teikiamos ir asmenims su negalia. Visos gydymo procedūros klientams yra paskiriamos fizinės medicinos ir reabilitacijos gydytojo. Atvykus į procedūrą, sanatorijos personalas padeda klientams ir atvykti į procedūrą, ir pasirengti procedūrai, ir procedūros eigos metu, ir po procedūros sugrįžti į gyvenamąsias patalpas. Pareiškėja į gydyklos baseinų ir pirčių kompleksą atvyko be gydytojo paskyrimo, viena, be lydinčio asmens, todėl ir nebuvo įleista į baseinų ir pirčių komplekso patalpas. Pareiškėjai informaciją apie patekimo į baseiną sąlygas suteikė sanatorijos direktoriaus pavaduotojas medicinai, fizinės medicinos ir reabilitacijos gydytojas. Generalinis direktorius rašte nurodo, jog baseinai yra skirti organizmo relaksacijai, atramos - judėjimo aparato apkrovimo pakeitimui, įprastos kūno apsupties pakeitimui į kitą (oras - vanduo), emociniam atsipalaidavimui ir kt. Minėti pokyčiai reikalauja kūno ir organizmo adaptacijos. Be to, buvimas vandenyje sukelia įvairias rizikas, kurios išskirtiniais atvejais gali baigtis skendimu. Siekiant užtikrinti vienodas galimybes ir saugą baseine, asmenims su negalia yra būtinas lydintis/asistuojantis asmuo. Organizmo reakcijos vandenyje nėra prognozuojamos. Negalią turintį asmenį lydinčio asmens atsakomybė yra pasirūpinti, kad prižiūrimas asmuo būtų saugus vandenyje taip pat kad nebūtų padaryta žalos baseino, kuriuo tuo pačiu metu naudojasi ir kiti asmenys, vandens skaidrumui, švarai bei higienai. Siekiant užtikrinti visų klientų saugumą ir higieninius reikalavimus, visi asmenys, besirengiantys naudotis baseinų ir pirčių komplekso paslaugomis, privalo specialiai pasirengti, tai yra, nusiprausti po dušu apsivilkti specialius maudymosi drabužius (asmenims su atramos - judėjimo negalia būtinos suaugusiųjų sauskelnės, kadangi šiltame vandenyje organizmas nevalingai atsipalaiduoja ir į baseino vandenį patenka tiesiosios žarnos ir šlapimo sistemos turinys). Negalią turinčiam asmeniui tinkamai ir saugiai pasirengti bei patekti į vandenį padeda lydintis asmuo, kuris iš karto reaguoja į prižiūrimo asmens sveikatos bei elgesio pokyčius.

Pasak generalinio direktoriaus, sanatorijos patalpos, aplinka ir įranga yra pritaikytos paslaugų gavėjų, turinčių judėjimo negalia, poreikiams. Sanatorijoje yra atsakingi darbuotojai, padedantys asmenims su negalia naudotis sanatorijoje teikiamomis paslaugomis, kurios yra paskirtos gydančio gydytojo.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar sanatorijoje asmenims su negalia sudarytos vienodos sąlygos gauti tokias pačias paslaugas, t. y., ar Bendrovė nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. bei Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija) 26 str. 1 d. b) p. ir 30 str. 5 d. e) p. reikalavimų.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija pačia bendriausia šio žodžio prasme reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Pamatinius Lietuvos valstybės ir visuomenės gyvenimo aspektus reglamentuojančio įstatymo – Lietuvos Respublikos Konstitucijos – 29 str. nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Asmenų lygybės principas yra konstitucinės žmogaus prigimtinės teisės būti traktuojamam vienodai garantija. Šis principas įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimtys skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisintinas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas Nr. 17/97).

Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. nurodoma, jog gyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo: visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, bei taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Pažymėtina, jog tiesioginė diskriminacija yra elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui, išskyrus įstatymų nustatytus apribojimus dėl amžiaus, kai tai pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Konvencijos 26 str. 1 d. b) p. šios Konvencijos šalims įtvirtinta pareiga imtis veiksmingų ir atitinkamų priemonių, įskaitant kitų neįgaliųjų teikiamą paramą, kad neįgalieji galėtų įgyti ir išlaikyti didžiausią įmanomą savarankiškumą, visus fizinius, protinius, socialinius ir profesinius gebėjimus, taip pat būtų visiškai įtraukti į visas gyvenimo sritis ir jose dalyvautų. Šiuo tikslu valstybės, šios Konvencijos Šalys, organizuoja, stiprina ir plečia kompleksines gebėjimų ir funkcijų lavinimo ir reabilitacijos paslaugas bei programas, visų pirma sveikatos, užimtumo, švietimo ir socialinių paslaugų srities, taip, kad tokios paslaugos ir programos remtų dalyvavimą ir įtrauktį į bendruomenę ir į visuomenę visais aspektais, būtų savanoriškos ir prieinamos neįgaliesiems kuo arčiau jų bendruomenių, taip pat ir kaimo vietovėse.

Pagal Konvencijos 30 str. 5 d. e) p., siekiant suteikti neįgaliesiems galimybę lygiai su kitais asmenimis dalyvauti rekreacinėje, laisvalaikio ir sporto veikloje, valstybės, šios Konvencijos šalys, privalo užtikrinti, kad neįgalieji turėtų galimybę gauti paslaugas asmenų, organizuojančių rekreacinę, turizmo, laisvalaikio ir sporto veiklą.

Lygių galimybių įstatymo 2 str. 7 d. tiesioginė diskriminacija yra apibrėžiama kaip elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Vadovaujantis šia įstatymo nuostata, nagrinėjamu atveju tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, buvo lyginamos paslaugų teikimo sanatorijoje sąlygos asmenims su judėjimo negalia bei asmenims neturintiems negalios, ir vertinama, ar teikiant paslaugas šie asmenys traktuojami vienodai. Pabrėžtina, jog nagrinėjamu atveju buvo vertinamos tik sanatorijos paslaugų, kurios nėra paskirtos gydytojo, teikimo sąlygos.

Tyrimo metu nustatyta, jog pareiškėja, turinti judėjimo negalią, 2017 m. kovo 11 d. apie 19 val. nuvyko į sanatorijos baseino ir pirčių kompleksą. Sanatorijoje teikiamos gydymo (reabilitacijos), baseino ir pirčių paslaugos. Sanatorijos darbuotojai pareiškėjai nurodė, jog į sanatorijos baseino ir pirčių kompleksą ji nebus įleista, kadangi atvyko be lydinčio asmens, sanatorijos dušų įranga ir patalpos nėra pritaikytos asmenų su judėjimo negalia poreikiams. Skunde nurodoma, jog sanatorijos darbuotojai informavo, jog sanatorijoje nėra darbuotojo, atsakingo už paslaugų teikimą asmenims su negalia.

Sanatorijos generalinis direktorius rašte patvirtino, jog pareiškėja į sanatorijos gydyklos baseinų ir pirčių komplekso patalpas nebuvo įleista, nes atvyko be lydinčio asmens, be gydytojo paskyrimo. Atvykus su gydytojo paskyrimu, pareiškėjai paslaugos sanatorijoje būtų teikiamos, nes tokiu atveju dalyvautų sanatorijos darbuotojas. Pasak sanatorijos generalinio direktoriaus, asmenims su negalia yra būtinas lydintis/asistuojantis asmuo, kadangi organizmo reakcijos vandenyje nėra prognozuojamos. Negalią turintį asmenį lydinčio asmens atsakomybė yra pasirūpinti, kad prižiūrimas asmuo būtų saugus vandenyje taip pat kad nebūtų padaryta žalos baseino, kuriuo tuo pačiu metu naudojasi ir kiti asmenys, vandens skaidrumui, švarai bei higienai. Negalią turinčiam asmeniui tinkamai ir saugiai pasiręngti bei patekti į vandenį padeda lydintis asmuo, kuris iš karto reaguoja į prižiūrimo asmens sveikatos bei elgesio pokyčius. Pažymėtina, kad, pasak sanatorijos generalinio direktoriaus, sanatorijos patalpos, aplinka ir įranga yra pritaikytos paslaugų gavėjų, turinčių judėjimo negalią, poreikiams.

Pabrėžtina, jog pagal Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. liepos 12 d. įsakymu Nr. V-572 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 109:2005 „Baseinai. Įrengimo ir priežiūros saugos sveikatai reikalavimai“ patvirtinimo“ (2016 m. lapkričio 25 d. įsakymo Nr. V-1334 redakcija) patvirtintos Lietuvos higienos normos HN 109:2016 „Baseinų visuomenės sveikatos saugos reikalavimai“ (toliau - higienos norma HN 109:2016) 10 p., baseinų paslaugas teikiantys asmenys, tiesiogiai susiję su paslaugų vartotojų aptarnavimu ir galintys daryti tiesioginę įtaką paslaugų vartotojų sveikatai, turi būti išklause privalomuosius higienos įgūdžių ir pirmosios pagalbos mokymo kursus ir turėti sveikatos žinių ir įgūdžių atestavimo pažymėjimus. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2008 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. V-69 „Dėl Privalomųjų pirmosios pagalbos, higienos įgūdžių, alkoholio, narkotinių ir psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo poveikio žmogaus sveikatai mokymų ir atestavimo tvarkos aprašo ir asmenų, kuriems privalomas sveikatos ir (ar) pirmosios pagalbos mokymas, profesijų ir veiklos sričių sąrašo, mokymo programų kodų ir mokymo periodiškumo patvirtinimo“ (2016 m. liepos 13 d. įsakymo Nr. V-932 redakcija) (toliau - įsakymas Nr. V-69), sporto klubų, baseinų, pirčių, sveikatingumo paslaugas teikiantys darbuotojai, tiesiogiai susiję su klientų aptarnavimu, galintys daryti tiesioginę įtaką paslaugų

vardotojų sveikatai prieš pradėdant dirbti privalo turėti Privalomojo pirmosios pagalbos mokymo pagrindinės programos, Privalomojo higienos įgūdžių mokymo bendrosios programos bei Privalomojo higienos įgūdžių mokymo specialiosios programos įgūdžių atestavimo pažymėjimus.

Sanatorijos generalinis direktorius rašte nepateikė duomenų, kodėl asmenims su judėjimo negalia sanatorijoje teikiant paslaugas, kurios nėra paskirtos gydančiojo gydytojo, nėra užtikrinama, jog teikiant šias paslaugas dalyvautų sanatorijos darbuotojai, išklause privalomuosius higienos įgūdžių ir pirmosios pagalbos mokymo kursus ir turintys sveikatos žinių ir įgūdžių atestavimo pažymėjimus, kaip to reikalauja higienos normos HN 109:2016 bei įsakymo Nr. V-69 reikalavimai. Be to, sanatorijos generalinis direktorius nepateikė duomenų, kuo vadovaujantis reikalaujama, kad asmenims su judėjimo negalia paslaugos, kurios nėra paskirtos gydančiojo gydytojo, sanatorijoje teikiamos tik dalyvaujant lydinčiam (kartu su juo atvykusiam) asmeniui (kuriam nėra keliami reikalavimai būti išklusius privalomuosius higienos įgūdžių ir pirmosios pagalbos mokymo kursus ir turėti sveikatos žinių ir įgūdžių atestavimo pažymėjimus). Tai yra, sanatorijos generalinis direktorius objektyviais duomenimis nepagrindė reikalavimo dėl privalomo asmenį su negalia lydinčio asmens dalyvavimo teikiant paslaugas.

Pabrėžtina, jog neatsižvelgiant į tai, kad sanatorijos patalpos, aplinka ir įranga yra pritaikytos paslaugų gavėjų, turinčių judėjimo negalią, poreikiams, t. y. pareiškėja galėtų savarankiškai naudotis sanatorijoje teikiamomis paslaugomis, jai teikti paslaugas buvo atsisakyta.

Konstatuotina, jog sanatorijos administracija, nepagrįstai atsisakydama teikti paslaugas pareiškėjai bei nepagrįstai sudarydama mažiau palankias paslaugų teikimo sąlygas asmenims su judėjimo negalia, pažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 1 p. bei Konvencijos 26 str. 1 d. b) p. ir 30 str. 5 d. e) p. reikalavimus.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 17 str., 29 str. 2 d. 2 p. ir 30 str. 3 d.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į sanatorijos generalinį direktorių ir siūlyti nutraukti lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus, t. y. atsisakyti reikalavimo dėl privalomo paslaugų gavėją lydinčio asmens dalyvavimo ir sudaryti vienodas sąlygas gauti tokias pačias paslaugas.

2. Įpareigoti sanatorijos generalinį direktorių išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą iki 2017 m. liepos 14 d. informuoti lygių galimybių kontrolierių.
3. Su sprendimu supažindinti pareiškėją, sanatorijos generalinį direktorių.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė